

Заданні па тэме “Правапіс галосных *о,э,а*”

Заданне 1. Прачытайце тэкст. Дайце яму заглавак. Спішыце тэкст, устаўце прапушчаныя літары. Вызначце стыль тэксту.

1. Заг..р..лася вясн..вая раніца. Край неба ўсё болей н..ліваўся трапяткой з..л..цістасцю к..леру спелых ячменных к..л..соў. Выступалі са змр..ку лясы. Н..ччу яны п..лохалі, здаваліся веліз..рным ч..рным войскам. Першы пр..мень зарыва ўпаў на мак..ўку старой с..сны і разбудзіў маленькую птушку. Яна здзіўлена і рад..сна ціўкнула.

Прачнуўся ў глыбіні ляс..ў вецер. Ён адразу ж ірвануўся ў неба, уздыбіў над зямлёй ж..ўтыя хмары, змяшаў іх. Успыхнула м..ланка. Вось-вось пр..льецца адзін з першых вясн..вых д..ждж..ў (Л. Даёнека).

2. Якая самая цікавая кніга на свеце? Адразу не адк..ж..це, не зд..г..даецца. Г..та кніга – зямля. Яна з першых дзён нашага жыцця вучыць гіст..рыі, м..ве, адкр..вае нам усё н..выя і н..выя сл..вы.

Нас акружае ж..вое асяр..ддзе: ж..вёлы, птушкі, р..сліны, кветкі, др..вы. Усе яны маюць св..е імёны. К..жная мясцінка мае св..ю н..зву.

Чал..веку д..р..гое тое месца, дзе ён н..р..дзіўся. Д..р..гія ўсе сляды, справы, памяць, якія пакінулі аб с..бе яго пр..дкі. Гэта наша найд..р..жэйшая спадч..на. Памяць зямлі бер..жэ яе (В. Вітка).

3. Цёплым жніўнем у хмарах н..р..джаецца в..сень. Будзе там з туману хатку, а на д..світку выпывае на туманным ч..ўне з д..ліны і ловіць першыя с..нечныя пр..мні. Яна робіць з іх св..е в..сеньскія чар..ўныя фарбы: чырв..ную, руж..вую, к..рычневую, ж..ўтую, барв..вую, з..л..тую. А потым з с..нечнага пр..мення в..сень м..струе ч..роўны п..ндзлік.

С..ма в..сень т..ксама ч..роўная. У д..ўгай з..л..той сукенцы, з распушчанымі в..л..самі, пачынае яна св..ю р..боту. Гар..злівы ветрык раздзьмухнуў яе косы. В..сень усміх..ецца і пачынае віцца каля т..нкіх бяр..з..к. Дакр..наецца да ж..ўтай фарбы і крапіць ліст..чкі. Потым адбягае і любуецца св..ёю р..ботаю (В. Кукса).

4. Был.. г..та д..ўно. Так д..ўно, што на Бел..русі тады яшч.. в..дзіліся ч..рці. І ў кожнага з тых ч..рцей было св..ё месца працы. Адзін жыў у в..дзе, пасвіў шчуп..коў, лінёў ды ..кунёў. Быў зялёны і к..л..маты, вельмі п..добны на купу твані. Звалі яго В..дзянік. Другі жыў у лесе, пасвіў аленьў і быў падобны на ..брослы м..хам пень. Калі сустрэнеш, то і не адр..зніш. Звалі яго Лес..вік. Але быў і тр..ці, што жыў па х..тах і пасвіў цв..ркуноў. Г..ты быў самы шк..дны. Р..жкі ў яго былі, як у к..зкі, зубкі, як ч..сн..чок, хв..сцік, як п..мялцо (У. Караткевіч).

Заданне № 2. Спішыце сказы, устаўляючы прапушчаныя літары, графічна растлумачце іх правапіс.

1. Ш..ры палявы праст..р навакол усё болей цямнее. 2. Па кім у хмарны дзень д..жджамі плача в..сень. 3. Далягляд ж..ўцее п..жнямі. 4. Вучні сустр..ліся з вет..ранам вайны. 5. Лісце на др..вах ж..ўцее. 6. Вясёлыя дзіцячыя г..л..сы поўняць н..в..к..лле. 7. На тр..ве зазіхацелі кр..пелькі д..жджу. 8. Адвечная с..рца патр..ба – звяртацца да р..днай зямлі. 9. Размяклы снег пап..ўз са стр..х. 10. Кр..ты і мышы пакінулі свае н..ркі.

1. Блакітнымі з..ркамі неба ў жыце в..л..шкі ўзышлі. 2. Абмыўся луг н..чнымі р..самі, нектарам пахне травастой, на к..нюшыне пч..лы з в..самі вядуць разм..вы між сабой. 3. І сена хл..пчык к..сіць, к..р..ў пасвіць х..дзіць, і пл..т з дзедам р..біць. 4. Карась над хатаю лятаў, на Р..кса г..л..сна бр..хаў, што аж пад гусь сх..ваўся бык, кот у н..ры мышынай знік. 5. Х..л..днае ..сенняе с..нца ..святляе лес. 6. Весн..в..е с..нца м..цна гр..е зямлю. 7. У даўнія часы чал..век знах..дзіў лекі ад р..зных хв..р..б.

1. У нашай вёсцы жыве стар..нкі дзядулька. Шк..льнікі часта прых..дзяць да яго. Меншыя дзеці падмятаюць п..дл..гу, б..льшыя – н..сяць яму в..ду, рыхтуюць на зіму др..вы. Дзядуля заўсёды вельмі ўдзячны шк..льнікам за д..пам..гу. 2. Згінаецца пад лёгкім ветрыкам к..л..се спелага зб..жжа. 3. Яркае с..нца, прабіваючы з..л..цістымі пр..меннямі лісце, лашчыць зямлю. 4. Над нашымі г..л..вам і гр..мнула так, быццам раск..лолася неба. 5. Ж..луды дубу, маліны, суніцы, ч..рніцы, гр..бы даюць тысячы тон пр..дуктаў х..рч..вання.

1. Нав..дзячы парадак, г..р..дскія ўлады не ц..р..моніліся з парушальнікамі. 2. Аўтарам р..ц..нзіі была супрац..ўніца р..дакцыі, да якой Рагойша ставіўся не надта прязна. 3. Р..стуць аранж..выя пад..сінавікі, т..нканогія ш..рыя бабкі, зялёныя і чырв..ныя сыраежкі, з..л..ціста-ж..ўтыя лісічкі, зялёна-дымчатая м..хавікі, а ў верасе з ч..рнічкамі сядзяць б..равікі. 4. Чаму м..гла навучыць кніга, якой был.. сто год і адзіны экз..мпляр якой так і астаўся з неразр..занымі стар..нкамі? 5. У вагоне пасажыраў был.. мал.. . П..падаліся нават зусім пустыя куп.. .

Заданне № 3. Размяркуйце словы ў табліцу ў адпаведнасці з выбарам літары на месцы пропуску.

А	Э	Ы

Б..абаб, ж..тон, р..нцье, д..пламат, ат..лье, к..рал, хр..стаматыя, р..ліквія, ц..стэрна, ..кспедыцыя, ар..шт, д..т..ктыў, л..т..рэя, хр..зантэма, кр..ветка,

опт..ка, пр..зідэнт, д..путат, мед..цына, х..р..ктарыстыка, аст..роід, ад..калон, ар..нж..рэя, фр..ска, ц..тадэль, ц..мент, ч..м..дан, ш..сэ, ш..мпанзэ, ц..нзура, ..кватар, ш..фаньер, экспер..мент, карт..ль, эспанд..р, ..кзотыка, т..раж, ..кспедыцыя, ц..рульнік, лід..р, р..цэпт, р..тміка, с..крэт, р..цэнзія, р..туал, пэйдж..р, т..раса, ч..рніла, т..рапеўт, ары..ль, д..р..жор, р..ліквія, орд..р, тры.., эш..лон, т..рмометр, майст..р, мільярд..р, р..сурсы, клейст..р, аўтсайд..р, тун..ль, камп'ют..рны, пан..ль, парт..р, р..зюм.., экз..мпляр.

Заданне № 4. Змяніце словы або падбярэце аднакаранёвыя так, каб галосныя О,Э сталі не пад націскам. Запішыце словы парамі, растлумачце напісанне.

1. Клопат, звон, шэрсць, дождж, колер, гонар, спрэчка, шэпт, чорны, полымя, сэрца, прычэп, нагрэты, пошта, шэсць, новы, цэгла, жэмчуг, розум, шоўк.

2. Шчэбет, колас, горад, стрэльба, стрэхі, высокая, шчэбет, космас, карань, волас, горы, водны, цэны, жоўты, просьба, мова, восем, поўнач, поўдзень, кроў.

3. Малочны, працэджваць, шэры, спакой, воблака, рэдкі, поплаў, промні, грэбень, цэрквы, шэлест, брэх, дрэмле, водгук, майстэрня, холад, вока, марозны, пчолы, педагог.

4. Абаронца, збоку, пареход, доказ, абгароджваць, допуск, жолуд, многа, пазаўчора, моўчкі, прыносіць, ордэн, звон, эпізод, уздоўж, норма, зарэчча, адрэз.

5. Крот, карань, шоўк, гоман, сосны, вокны, горн, молат, бяроза, вораг, рэмень, дрэва, зрэдку, паўтор, рэчышча, сэрца, трэск, шчэбет

Заданне № 5. Спішыце, устаўляючы літары *о,э,а* ці *ы*.

1. Д..бры, тры.., х..р..ктар, т..рміновы, ц..гліна, гард..роб, ш..сцёра, р..спубліка, шч..дры, г..давіна, с..нечны, менедж..р, шніц..ль, хр..бет, бр..зент, галіф.., кін.., тун..ль, З..льва, вод..р, канц..лярыя, ж..рдка, ас..нсавачь, ж..мчужына, р..дыска, д..настыя, др..ўляны, ары..ль, ш..снацаць, пер..лёт, Ватэрло.., ..кватар, в..семсот, в..стры, р..ц..пт, ж..ньш..нь, экст..рн, дэкод..р, пан..ль.

2. К..ляровы, лід..р, ч..мпіён, г..рны, д..віз, ц..нтральны, ч..гун, гор..ч, ц..р..монія, семс..т, а..радром, х..р..ктэрны, мільярд..р, д..жджлівы, бухгалт..р, скр..гатаць, л..т..рэя, ж..тон, т..рыторыя, камп'ют..р, поч..рк, зак..ранелы,

пагр..жаць, тр..ніроўка, ..кскурсія, прынт..р, прац..джваць, сальфеджы.., пр..мні, тр..вога, Юпіт..р, ш..д..ўр, д..кр..т, парт..р, ар..нж..рэя, д..сц..пліна, тун..ль.

3. С..кратар, ш..рсцяны, ст..млены, пагр..за, ж..леза, Од..р, пч..ляр, р..партаж, М..л..дзечна, ч..рга, т..леграма, кр..вавы, п..ндзаль, пэйдж..р, р..монт, др..зіна, кат..т, крат..р, ш..рань, фар..ль, бесц..р..монны, ст..лаж, чар..ўнік, д..када, экз..мпляр, адр..с, Ч..рнышэўскі, пагр..жаць, ч..рсты, сч..рцвелы, адч..піць, т..хнічны, эст..тыка, ж..р..б'ёўка, п..н..цэя, барт..рны.